

BISPEBJERG KIRKEGÅRD

UDVIKLINGSPLAN 2015-65

Juni 2015

BISPEBJERG KIRKEGÅRD

Udviklingsplan 2015-65

Juni 2015

Projektleder:

Annemette Fredslund Aagaard, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Arealudvikling

Planen er udarbejdet af:

Schul Landskabsarkitekter

Værkstedet, Finsensvej 78

2000 Frederiksberg

Medarbejdere:

Jonas Schul

Jane Schul

Stephanie Winther

Troels Friis

Styregruppe:

Helle Holsøe, Byens Drift, Center for Driftsudvikling

Jens Ole Juul, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Arealudvikling

Lotte Stächer Christensen, Byens Drift, Kunderettet Drift

Nikolaj Hvingtoft Hansen, Byens Drift, Center for Drift Syd

Projektgruppe:

Antoinette Letita Kidd, Byens Drift Nord

Aviaja Julie Sigsgaard, Byens Fysik, Almene Boliger/Område- og Byfornyelse

Bente Kilhof, Byens Drift, Kirkegårde

Boris Koppel, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Partnerskaber

Erik Rathsack, Byens Drift Nord

Gunner Thalberg, Byens Drift Nord

Jeanette Heyden Vedenlov, Byens Drift Nord

Jonas Erik Johansen, Byens Drift, Center for Driftsudvikling, Arealudvikling

Kamille Szilas-Hansen, Skovskolen

Linnea Fosdal Stern, Byens Anvendelse, Vand og VVM

Martin Priess, Byens Drift Nord

Mogens Nielsen, Byens Drift Nord

Nina Munck Preuss, Byens Drift Nord

Pia Snæbjørn Kristiansen, Byens Drift Nord

Ruben Klinge, Byens Drift Nord

Stine Helweg, Byens Drift, Kirkegårde

Kort

Schul Landskabsarkitekter

Foto

Schul Landskabsarkitekter

Grafisk tilrettelæggelse

Schul Landskabsarkitekter

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	s.8
STRATEGISKE RETNINGER FOR BISPEBJERG KIRKEGÅRD	s.11
De fire strategiske retninger for Bispebjerg Kirkegård	s.12
BISPEBJERG KIRKEGÅRD IDAG	s.15
Bispebjerg Kirkegård - 1 ud af 5	s.16
Beliggenhed og afgrænsning	s.17
Eksisterende forhold og et historisk rids	s.18
Styrker og udfordringer	s.20
PLANENS RAMMER OG INITIATIVER	s.23
De 5 spændingsfelter på Bispebjerg Kirkegård	s. 24
UDVIKLINGEN AF BISPEBJERG KIRKEGÅRD	s.27
Orientering og indsatsområder	s.28
Beplantning hierarki: 4 typologier	s.30
Gravsteder og zoner	s.32
Ankomst	s.34
Åbning til byen	s.36
Lysning	s.38
Rekreative zoner	s.40
Logistik og akser	s.42
Forbindelsessteder	s.44
KIRKEGÅRDENS STRUKTUR - BEPLANTNING	s.47
Bevoksningstyper og alléer	s.48
Strukturelle plantninger	s.50
Skoven	s.52
Haven	s.54
Lunden	s.56
Engen	s.58
GRAVSTEDER	s.61
Lige nu tilbyder Bispebjerg Kirkegård	s.62
Statistik	s.63
Zoner	s.64
Zoner med rene begravelseshaver	s.66
Zoner med overvægt af gravsteder	s.68
Zoner med fokus på rekreativt ophold	s.70
Zoner der hjemfalder til rekreativ brug	s.72
Mulighed for udvikling af gravstedstyper	s.74
Lapidarium	s.77
BELYSNING OG INVENTAR	s.79
Belysning	s.80
Inventar	s.81

INDLEDNING

Ned gennem tiderne og i alle kulturer har man haft skik for at tage sig af de døde på sømmelig og værdig vis. Skikkene har ganske vist varieret stærkt, men det ændrer ikke på det forhold, at man til alle tider har følt sig forpligtet overfor de døde. De skikke, der kendetegner den måde, man begraver på, fortæller om, hvordan mennesker lever og tænker i et samfund.

Kirkegården, hvordan den ser ud og hvordan begravelsesmønstre og skikke er, afspejler det omkringliggende samfund. Vi kan derfor aflæse både vort samfunds historie og dets nutidige fortælling i kirkegårdens udseende og måden, den anvendes på. Historien, vi kan aflæse, findes i de tidstypiske gravsteder og monumenter, de karakteristiske grønne strukturer, de bevaringsværdige mure og bygninger samt i måden kirkegården er indrettet på. Nutidens samfund afspejles i typen af gravsteder, der efterspørges, i måden begravelsen foregår på samt i den ændrede brug af kirkegården generelt. Dog går udviklingen langsomt på kirkegården end i resten af samfundet, her udspiller naturens og årstidernes sceneri sig, og denne 'langsomhed' har stor betydning for kirkegården som sted.

Flere af Københavns Kommunes kirkegårde er oprindeligt planlagte ud fra helhedsmæssige betragtninger, således at de i dag overvejende fremtræder som velfungerende og æstetisk smukke grav- og uderum med et stort rekreativt potentiale. Størsteparten af kirkegårdenes arealer er oprindeligt disponeret til traditionelle kistegravsteder, som i dag er en gravstedsform, der kun efterspørges i begrænset omfang. I takt med at disse gravsteder hjemfalder og nedlægges, mister områderne deres præg af traditionel kirkegård - med den tætte struktur af hækomkransede kistegravsteder - og afløses af spredte gravsteder i græs. Da urnebegravelse i dag er den foretrukne begravelsesform, har det som konsekvens, at kirkegårdene har plads i overskud.

Byen omkring kirkegården udvikler sig tilsvarende i takt med tiden. Nutidens tendenser går i retning af, at flere flytter til byen. Dermed øges behovet for kvalitative, grønne arealer i byen. Mange bruger cyklen som transportmiddel, og ønsket om at understøtte denne klimavenlige transportform udmønter sig i flere og bedre cykelruter igennem byen. Hele byen påvirkes desuden af ændringer i klimaet - med stigning i såvel antallet af skybrud som langvarige tørkeperioder som eksempel.

Disse forhold betyder, at der er behov for en udviklingsplan, der kan sikre en overordnet retning og styring af kirkegårdens fremtidige udvikling. Udviklingsplanen skal sikre, at nuværende og nye behov og ønsker samtænkes med de eksisterende rammer på en måde, der både tilgodeser kirkegårdens primære rolle som begravelsesplads, værner om de kulturhistoriske og landskabelige værdier og samtidig peger fremad i forhold til nyt indhold og nye funktioner. Endvidere skal en udviklingsplan sikre tilstrækkelig fleksibilitet til at kunne rumme fremtidige ønsker til både begravelse og rekreation.

Nærværende udviklingsplan for Bispebjerg Kirkegård er udarbejdet i 2015 og er dækkende for perioden 2015-2065.

Udviklingsplanen er en rammeplan, der fastlægger, hvilke pleje- og udviklingsinitiativer, der vil være hensigtsmæssige at gennemføre for at opfylde planens vision. Der følger ikke midler til realisering af disse initiativer med planen.

Udviklingsplanen er udarbejdet på baggrund af "Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065", der er politisk besluttet i Teknik- og Miljøudvalget i Københavns Kommune i 2015. Udviklingsplanen er desuden udarbejdet i samarbejde med et kirkegårdsbrugerråd bestående af ansatte ved Københavns Kommune og Bispebjerg Kirkegård,

samt borgere og repræsentanter fra relevante organisationer, råd og institutioner med interesse i kirkegårdens udvikling og pleje. Arbejdet med udviklingsplanen har desuden været fulgt af en projektgruppe fra Københavns Kommunes Teknik- og Miljøforvaltning, Byens Drift, Byens Udvikling og Byens Anvendelse. Boligforeninger omkring kirkegården har deltaget i workshops, og dermed medvirket til arbejdet med udviklingsplanen.

"Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065" har tre hovedformål: det ene hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal kunne imødekomme befolkningens ønsker til alsidige gravstedsformer, eksempelvis mere pladskrævende begravelsesformer som begravelse i skov.

Det andet hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal udgøre en mere aktiv del af københavnernes rekreative liv.

Det tredje hovedformål er, at kirkegårdene fremover skal udvikles under hensyntagen til de fem grundlæggende spændingsfelter beskrevet i politikken:

- 01 - KOLLEKTIV RESSOURCE / PERSONLIGT RUM
- 02 - HYLDEST TIL LIVET / RUM TIL SORG
- 03 - PLADS TIL ALLE / IKKE PLADS TIL AL ADFÆRD
- 04 - HJEMMEVANT / FREMMEDGJORT
- 05 - TIDLØST STED / STED I UDVIKLING

Alle tre hovedformål bør realiseres i respekt for hver kirkegårds kulturhistoriske værdier og landskabelige særpræg samt kirkegårdenes primære funktion som begravelsesplads og rum for sorg. Ligeledes skal kirkegårdenes udvikling ske under hensyn til, at kirkegårdene har betalende gravstedskunder, som forventer en kontinuitet i kirkegårdens æstetik, funktion og drift over en lang periode.

Politikken er fælles for de fem kirkegårde og formulerer den overordnede retning for kirkegårdenes udvikling over de næste 50 år og agerer konkret afsæt for fem udviklingsplaner for henholdsvis Assistens, Bispebjerg, Brønshøj, Sundby og Vestre Kirkegårde.

STRATEGISKE RETNINGER FOR BISPEBJERG KIRKEGÅRD

DE FIRE STRATEGISKE RETNINGER FOR BISPEBJERG KIRKEGÅRD

”Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065” identificerer for hver kirkegård de vigtigste udfordringer, kirkegården står overfor de kommende år. Disse udfordringer modsvares i politikken af en række strategiske retninger, der anviser udviklingsinitiativer, som understøtter de tre hovedformål i politikken, nemlig at kirkegårdene fremover skal imødekomme befolkningens ønsker til alsidige gravstedsformer, at kirkegårdene fremover skal udgøre en mere aktiv del af københavnernes rekreative liv og at kirkegårdene fremover skal udvikles under hensyntagen til de fem spændingsfelter i politikken.

ÅBN KIRKEGÅRDEN OP OG INVITER OMVERDEN INDENFOR

Det handler om at skabe flere fysiske indgange til kirkegården samt at gøre området mere venligt, overskueligt og tilgængeligt. Kirkegården byder indenfor. En ny smuk forplads, åbninger på Skoleholdervej og forbedret belysning er blandt de initiativer, som viser, at Bispebjerg også kan være en tryk gennemgangsroute.

UDNYT KIRKEGÅRDENS OVERSKUDSAREALER TIL REKREATIVE FORMÅL

Udviklingsplanen viser, at kirkegården – foruden den primære funktion som begravelsesplads – også kan være et rekreativt opholdssted. Klare zoner for ophold, åbninger af tætte beplantninger, flere bænke og skulpturelt inventar kan være med til at skabe denne større tryghed. Kirkegårdens grønne områder kan hermed udnyttes til rekreative formål, hvor disse ikke længere udgør gravplads.

GENETABLÉR STRUKTURER, IDENTITET OG SÆRPRÆG PÅ KIRKEGÅRDEN

Kirkegårdens struktur genoprettes, så der skabes den rumfølelse, som er så vigtig for det æstetiske helhedsindtryk og kirkegårdens begravelsesfunktion. Dette vil lade de enkelte afdelingers særegne præg træde frem.

Bispebjerg Kirkegård ligger samtidig tæt på Utterslev Mose. Med en styrket relation til mosen samt klarere forbindelser og akser gennem kirkegården kan kirkegården udgøre koblingen mellem bydelen, Bispebjergs mange almennyttige boliger på den ene side og mosen på den anden. Både Bispebjerg Kirkegård og Utterslev Mose udgør store rekreative og biologiske ressourcer, som ”ligger lige for fødderne af København”.

SKAB STØRRE KENDSKAB TIL KIRKEGÅRDENS RESSOURCER OG ATTRAKTIONER

Åbning af Kirkegården giver anledning til at nye besøgende vil opdage Kirkegårdens store potentiale for fordybelse og ro. At skabe større kendskab til kirkegårdens ressourcer og attraktioner er primært en formidlingsopgave og er derfor ikke en del af udviklingsplanen, som er en fysisk plan. Formidlingsopgaven skal derfor organiseres og bæres på anden vis.

EFFEKT

Ved implementering af disse fire strategiske retninger skabes større lokalt kendskab til kirkegårdens ressourcer og attraktioner. Kirkegårdens primære funktion som lokal begravelsesplads og rum for sorg gøres tydelig samtidig med, at der skabes muligheder for ny rekreativ anvendelse af bestemte områder på kirkegården. Kirkegården bliver mere synlig i lokalområdet og i byen, på lige fod med andre lokale ressourcer og institutioner, og vil fremtræde som et aktiv for lokalområdet.

BISPEBJERG KIRKEGÅRD IDAG

BISPEBJERG KIRKEGÅRD - 1 UD AF 5

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

EKSISTERENDE FORHOLD OG ET HISTORISK RIDS

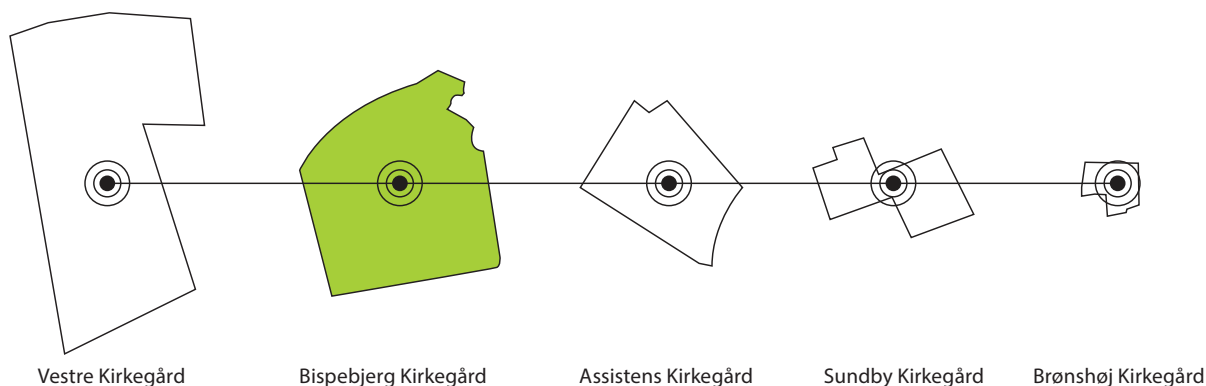
STYRKER OG UDFORDRINGER

BISPEBJERG KIRKEGÅRD - 1 UD AF 5

Bispebjerg er parkkirkegården blandt de 5. Her er plads og volumen som på Vestre Kirkegård, men det mere fortættede landskab og de nære, urbane rammer giver en anden, bearbejdet grundtone, som stiller forventning om et velplejet anlæg, uden for mange ekstensive områder. Naturen finder man i mosen, som er nærmeste nabo.

Over nogle år har det været driftsmæssig praksis at trække kirkegårdsdriften ind omkring poppelalléen og nord for kirkegårdens hovedakse. Nu råder kirkegården over store randområder med relativt få begravelseshandlinger og få 'aktive' grav-

steder. Disse områder er velegnede til at blive udviklet i retning af nye rekreative aktiviteter og tiltag. Det er dog altafgørende, at denne udvikling sker i samklang med kirkegårdens andre funktioner og med respekt for kirkegårdens primære rolle som begravelsesplads. Med plads til sorgbearbejdning, eftertænk-somhed og fordybelse. Udviklingen af nye rekreative tiltag skal derfor foregå i behørig afstand af, og med respekt for, de aktive gravsteder, samtidig med, at brugerne gerne må fornemme, at de befinder sig i et 'grønt rum', som er væsensforskelligt fra parker og andre rekreative områder.

BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING

Området er bebygget i første halvdel af 1900-tallet med meget fine eksempler på datidens sociale boligbyggeri. Op igennem slutningen af århundredet skiftede området karakter fra en ret homogen bedrestillet arbejderbefolkning til den nuværende med meget stor kulturel, social og religiøs diversitet. Kirkegården ligger i dette tæt befolkede område med en varieret og kontrastfyldt bygningskultur. Fra boligselskabernes arkitek-

tonisk velfungerende, men små, lejligheder og etnisk sammensatte beboergruppe til den eftertragtede villabebyggelse med deres høje kvadratmeterpriser og forholdsvis homogene beboersammensætning. Disse to parallelverdner omkranser kirkegården.

EKSISTERENDE FORHOLD OG ET HISTORISK RIDS

Bispebjerg Kirkegård blev anlagt i 1903 af arkitekt Hans Jørgen Holm og landskabsgartner Edvard Glæsel, hvilket gør den til den yngste af de 5 kirkegårde i Københavns kommune. Størrelsen er på 436.391 m². Den er beliggende i Københavns Nordvestkvarter, på et af de højeste punkter i København, domineret af den imponerende og monumentale Grundtvigs Kirke.

Med sine 43 hektar rummer kirkegården landets største askefællesgrav og mere end et dusin særafdelinger. Bispebjerg Kirkegård er en storslået og stærkt struktureret kirkegård med et systematisk præg. Til kirkegårdens mest markante, landskabelige karakteristika hører de mange fine alléer af poppel, fyr, ask, avnbøg og sågar japanske kirsebærtræer, som bliver til én lang, lyserød tunnel i blomstringstiden. Alléerne er med til at give kirkegården et pompøst særkende.

Bispebjerg Kirkegård er Københavns mest benyttede gravplads. Især i de senere år har Bispebjerg Kirkegård været præget af den udvikling i gravstedsformer, som generelt har kendetegnet storbykirkegårdene: En overgang fra kistebegravelser til urnenedsættelser. Sidste skud på stammen er en religions- og symbolneutral afdeling for ateister.

Over de senere år har Bispebjerg Kirkegårds udvikling været præget af en overordnet strategi med det formål at tage kirkegårdens randområder ud af drift og at samle driften omkring kirkegårdens hovedakse. På nuværende tidspunkt ligger den største begravelsesaktivitet omkring poppelalléen og nord for kirkegårdens hovedakse. Kirkegården bliver kun i meget begrænset omfang brugt rekreativt som mødested og til afslapning, picnics og andre sociale aktiviteter. Der er ikke udført tællinger, men generelt lader der til at være begrænset gennemgang på tværs af kirkegården, og området benyttes i det hele taget mest af gravstedskunder, eller andre der kommer, fordi de har en tilknytning til et gravsted. Dog benyttes poppelalléen ganske flittigt af cyklister.

STYRKER OG UDFORDRINGER

Kirkegårdens formsprog er meget klassisk, præget af de faste rammer datidens foretrukne gravformer i sig selv udstak. Den grundlæggende struktur er tegnet af en række alléer, hvoraf den meget høje allé af poppeltræer fra begyndelsen af 1930'erne forlænger Grundtvigs Kirkens akse ned mod Utterslev Mose og derfra videre ud mod Tingbjerg. Alléen er i dag nyplantet, da popler generelt er kortlivede og havde kendt deres bedste (og sikreste) tid. Alléerne er med til at inddele kirkegården i områder. Disse områder danner udgangspunktet for arbejdet med udviklingen af identitet og brug af de enkelte steder.

Beplantningen inden for disse områder virker mange steder noget tilfældig. I særdeleshed, hvor der er mange hjemfaldne og nu ryddede gravsteder, og hvor helheden præges af, hvilke gravstedstræer og -buske, der har fået lov til at blive stående ved rydningen. Der er mange fine solitærtræer og mange smukke stedsegrønne planter, men der savnes bedre og mere karakteristiske helheder inden for de enkelte områder.

Bispebjerg Krematorium fik en ny bygning i januar 2003 som erstatning for det gamle krematorium med den karakteristiske skorsten. Det er et af Danmarks største og mest moderne krematorier og rummer en meget naturlig fornyelse af denne kirkegårds oprindelige idé - nemlig ikke bare at tilbyde almindelige begravelser, men også ligbrænding. Derfor rummer stedet også en stor og smuk askefællesgrav.

Der findes to kapeller, Søndre Kapel og Nordre Kapel, som ligger smukt inde på kirkegården. Der findes også et kolumbarium, dvs. en urnehal, hvor urnerne opsættes på hylder. I kolumbariet findes endvidere et rum for buddhister. Desuden findes en række specialafdelinger - russiske, svenske, katolske, mandæiske og muslimske afdelinger - samt i yderkanterne, soldaterkirkegård for tyske og engelske soldater, danske frihedskæmpere og for et antal danske soldater der faldt under besættelsen. Alle gravstedstyper er repræsenteret på kirkegården.

På grund af den danske lovgivning skal landets kirkegårde være aflukkede. Lukningen af Bispebjerg Kirkegård er sket med en meget smuk men også meget høj og massiv mur, som ikke helt harmonerer med nutiden og kvarterets behov for øget adgang til grønne områder. Muren har relativt få indgange og kommer derfor nemt til at virke afvisende og utilgængelig - en stor grøn

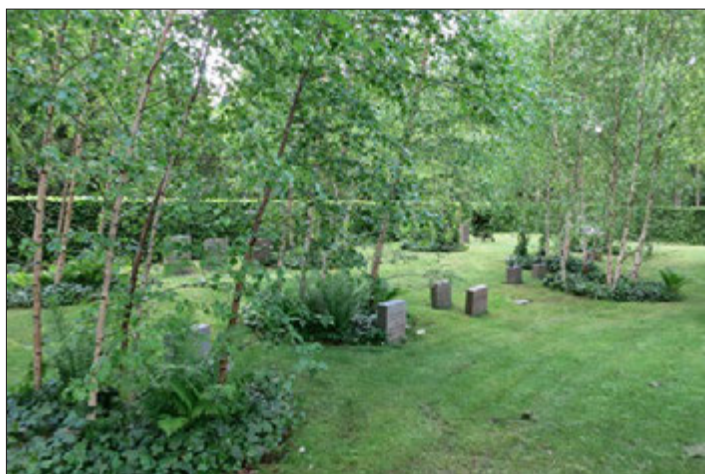
ressource er gemt væk bag høje mure. På den sydøstlige side af kirkegården er der eksempelvis ca. 800 meter mur langs Skoleholdervej med kun én indgang, der tilmed er udformet som en envejslås. Denne side af kirkegården vender ud mod et meget tætbeholdt beboelseskvarter præget af socialt boligbyggeri, men beboerne inviteres ikke aktivt ind på området, snarere tværtimod.

Dette er stærkt medvirkende til, at kirkegården kun i meget begrænset omfang bliver brugt rekreativt, ligesom kun få bruger den som en grøn gennemfartsrute. Mens beboerne i området omkring kirkegården oplever, at nærområdet mangler grønne områder, ligger store dele af kirkegårdens randområder uudnyttede hen. Således er det en udfordring for kirkegården at udvikle de områder, som har en lav frekvens af begravelseshandlinger hen imod nye anvendelsesformer, som kan komme lokalsamfundet til gode.

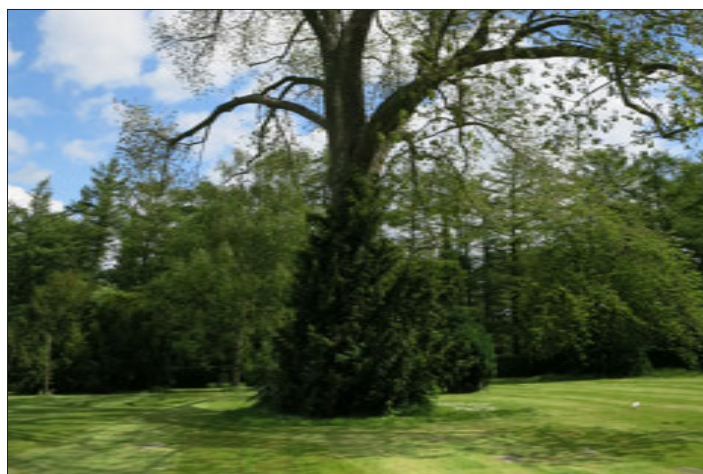
Samtidig er de meget spredte gravsteder i randområderne en udfordring for kirkegårdsdriften samt en udfordring i forhold til at skabe et værdigt kirkegårdspræg for de tilbageblevne gravsteder.

De grønne områder fremtræder også slørede og uklare som et resultat af en skiftende holdning til pleje og udtynning af buske og træer.

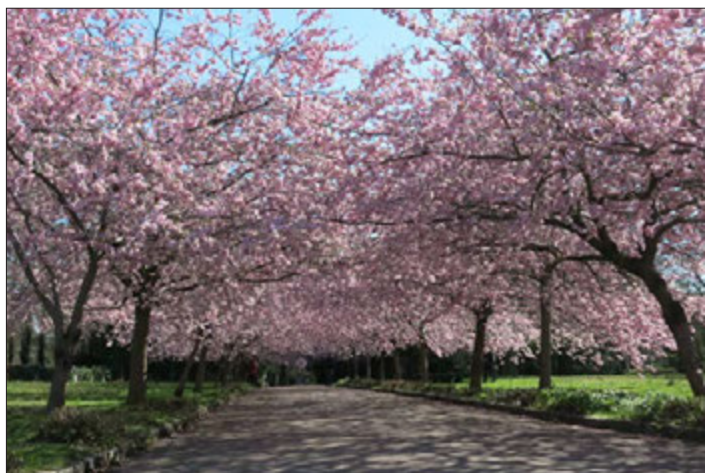
Borgerne kender ikke ret meget til kirkegårdens aktiver - bortset fra de rent begravelsesmæssige. De skal bogstaveligt talt have været indenfor murene for at kende til stedet. Der ligger en udfordring i at kommunikere mere bredt om, hvad Bispebjerg Kirkegård har at byde på. Som det er nu, kender de lokale næsten kun områdets kvaliteter og værdier, hvis de kommer for at besøge eller passe et gravsted. Det vil sige, at mange kun forbinder kirkegården med dens rolle som gravplads og ikke ser den som det meget smukke og planterige område, den også er. Kirkegården har ikke en stærk og synlig profil eller identitet - som fx Grundtvigs Kirken eller andre lokale kulturinstitutioner - og man støder sjældent på referencer til kirkegården andre steder i lokalsamfundet.

Den smukke Ny Svensk afd.

Taksslørerdetsmukkesolitæretræafd.9.

Denefterhåndenkendtekirsebærallé.

Taks er en udfordring flere steder.

Muren - på godt og ondt.

PLANENS RAMMER OG INITIATIVER

DE 5 SPÆNDINGSFELTER PÅ BISPEBJERG KIRKEGÅRD

DE 5 SPÆNDINGSFELTER PÅ BISPEBJERG KIRKEGÅRD

Udviklingsplanen for Bispebjerg Kirkegård tager udgangspunkt i de fem spændingsfelter i "Politik for udvikling af Københavns Kommunes fem kirkegårde mod 2065". De fem spændingsfelter viser den kompleksitet, der er til stede på byens kirkegårde og de fungerer som et filter, der sikrer, at fokus er på at udvikle kirkegårdene på en måde, som værner om deres primære rolle som begravelsesplads samtidig med, at de udvikler sig som 'sted' og skaber mening og værdi.

Spændingsfelterne indgår som udgangspunkt for alle udviklingsplanens indsatsområder og beskrives summarisk nedenfor.

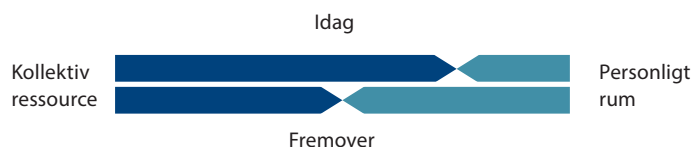
01 - KOLLEKTIV RESSOURCE / PERSONLIGT RUM

I dag

Som kollektiv ressource har Bispebjerg Kirkegård mange kvaliteter. Her findes kulturhistorie samt store naturoplevelser. Mange rumdannende plantninger er blevet fjernet, og derfor synes kirkegården åben og ensartet. Der er langt mellem de aktive gravsteder, og derfor virker de personlige rum klemte.

Fremover

Kirkegårdens som kollektiv ressource bør formidles til borgerne. Der er behov for at åbne kirkegården mod lokalområdet, og det er afgørende at genoprette landskabelige strukturer, således at de personlige rum forstærkes. At fremme kirkegården som tryk gennemgangsroute, bør ligeledes iværksættes.

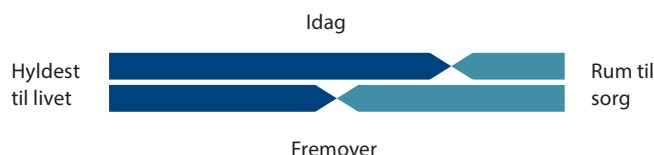
02 - HYLDEST TIL LIVET / RUM TIL SORG

I dag

På Bispebjerg Kirkegård er det langsomheden, roen og naturen, der sammen med gravminderne er attraktionen. Helhedsskabende strukturer er blevet fjernet og afdelinger er afviklede. Konsekvensen heraf er, at rummet til sorg fremtræder utydeligt eller helt er forsvundet. Der mangler en værdig ramme omkring de aktive gravområder.

Fremover

Der er behov for at forstærke kirkegården som mindested og gravplads. Kirkegårdens randzone, hvor der ikke begraves, bør udvikles med rekreative tiltag i behørig afstand til aktive gravsteder. Særligt velegnede brugergrupper - som ældre og børn - bør inviteres indenfor.

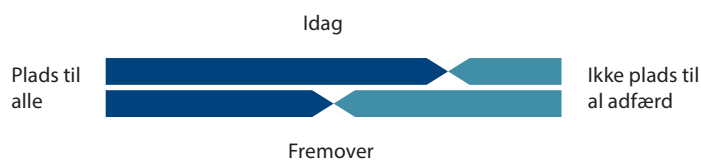
03 - PLADS TIL ALLE / IKKE PLADS TIL AL ADFÆRD

I dag

Størsteparten af de besøgende udviser en respektfuld adfærd, der harmonerer med kirkegården som værdig begravelsesplads, men der forekommer også uønsket adfærd, som virker krænkende på flere grupper af brugere, eksempelvis knallertkørsel og manglende hensyntagen under begravelseshandlinger.

Fremover

Der er behov for regulering af den adfærd, der anses for uacceptabel. Flere besøgende kan bidrage til øget tryghed hos brugerne og virke regulerende overfor de grupper, der udviser uensigtsmæssig adfærd. Den rekreative "trafik" bør ledes uden om bygninger og afdelinger med begravelseshandlinger.

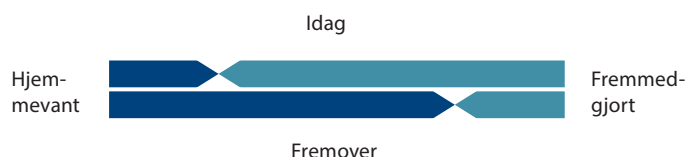
04 - HJEMMEVANT / FREMMEDGJORT

I dag

De hjemmевante gravstedskunder og rekreative brugere har i dag godt kendskab til kirkegården. For dem, der ikke bruger kirkegården føles den som et sted, som ikke er integreret i lokalområdet. Fælles for alle grupper er, at det kan være svært at orientere sig. Muren omkring kirkegården har en vigtig arkitektonisk og rumlig betydning men udgør en barriere, der virker fremmedgørende på lokalområdet.

Fremover

Der er behov for styrkede strukturer, øget skiltning og formidling af kirkegårdens aktiviteter samt åbning af muren på udvalgte steder - således at det gøres muligt at færdes mere trygt og hjemmевant gennem kirkegården - på en måde, så borgerne også får lyst til at passe bedre på kirkegårdens herlighedsværdier. Dog bør de "hemmelige" kroge, som gør det til en speciel oplevelse at være her, bevares.

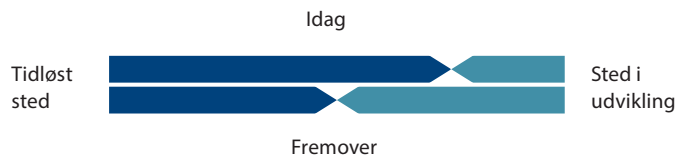
05 - TIDLØST STED / STED I UDVIKLING

I dag

Bortset fra enkelte nye gravstedsformer har Bispebjerg Kirkegård overvejende traditionelle gravstedsformer; kirkegården har hovedsagelig bevaret sin egenart selvom den er under udvikling hele tiden. Her har en af forandringerne været det nye krematorium, der blev bygget i 2002 samt omlægninger af enkelte afdelinger.

Fremover

Da Bispebjerg Kirkegård har plads i overskud, kan kirkegården fremover rumme en større grad af nye gravstedsformer, naturpræg samt nye rekreative tiltag på de arealer, der ikke anvendes til begravelser. Behovet for kontinuitet tilgodeses ved at respektere kirkegårdens grundlæggende strukturer, når der udvikles nye tiltag. Når kirkegården er genkendelig på et overordnet strukturelt niveau, er det nemmere at implementere forandringer med klare rumdannende rammer.

UDVIKLINGEN AF BISPEBJERG KIRKEGÅRD

ORIENTERING OG INDSATSOMRÅDER

BEPLANTNINGSHIERARKI: 4 TYPOLOGIER

GRAVSTEDER OG ZONERING

ANKOMST

ÅBNING TIL BYEN

LYSNING

FORBINDELSESSTEDER

LOGISTIK OG AKSER

REKREATIVE ZONER

ORIENTERING OG INDSATSOMRÅDER

LANDSKABSARKITEKTONISK STRUKTUR

Et klart grønt hierarki sikrer, at kvaliteterne i kirkegårdens rum kommer tydeligt frem og styrker mulighederne for at orientere sig i kirkegårdens vidtstrakte landskab. For oplevelsen af kirkegården som et levende og stærkt miljø er bevægelsen mellem væsensforskellige områder af fundamental betydning.

ZONERING MELLEM GRAVSTEDER OG REKREATIVE OMRÅDER

En zonerings af gravområder er en central og vigtig del af udviklingsplanen. Den sikrer, at pårørende kan have deres eget rum, mens kirkegården også kan byde flere mennesker, som ikke kommer for at besøge et gravsted, ind. Her kan skabes nye tidssvarende gravstedsformer. Med zoneringen skabes også en tydelig orientering for besøgende, så man som gæst kan finde til et rekreativt område eller et fredfyldt gravrum.

ANKOMST

En ny ankomst bør prioriteres højt og være med til at introducere fortællingen om kirkegården som et miljø, der aftvinger respekt og værdighed men også inviterer omgivelserne indenfor.

ÅBNING TIL BYEN

Åbning af kirkegården kan skabe en større tilknytning til byen og fremtidssikre kirkegården gennem udbredelse af historien om Bispebjerg Kirkegård som et enestående og bevaringsværdigt kulturmiljø i Danmark.

LYSNING

Lysningen kan blive det centrale fokus- og orienteringspunkt i centrum af kirkegården og opnå styrket karakter gennem en opstramning af randplantningerne.

DEN REKREATIVE ZONE

Rekreative områder, der etableres i respekt for roen og ceremonierne på kirkegården, kan være med til at skabe en mere livfuld og tryk kirkegård. Både de mennesker, der slår sig ned i græsset, men også de traditionelle kirkegårdsgæster, kan opleve det som et positivt tilskud til besøget, at kirkegården rummer plads til liv.

AKSER OG FORBINDELSSESSTEDER

Et tydeligere hierarki i vej- og stinet giver orientering og tryghed. Rundt om på kirkegården er en række centrale forbindelsessteder, som henligger uden særlige karaktertræk eller indslag af landskabsarkitektonisk betydning. Her kan opnås et stort kvalitetsløft med en relativt lille indsats.

2015 16 17 18 19 20 21 22 23 24 2025

LANDSKABSARKITEKTONISK STRUKTUR

ZONERING MELLEM GRAVSTEDER OG REKREATIVE OMRÅDER

ANKOMST

ÅBNING TIL BYEN

LYSNING

DEN REKREATIVE ZONE

AKSER OG FORBINDELSER

INDSATSOMRÅDE - BEPLANTNINGSHIERARKI : 4 TYPOLOGIER

Beplantningshierarki 1:5000

Kirkegårdens spænd mellem åbne lunde med store træer og stramt organiserede haver er et af de særlige potentialer her. Her er Bispebjerg Kirkegård helt i særklasse i København. Beplantningens hierarki er dog sløret af et ganske dominerende indhold af mellemhøje buske, primært taks. De enkelte gravområders plantekarakterer bør strammes op: Lundkarakteren kan fremstå tydeligere med udtynding i mellemniveauet og indføjelse af mere årstidsvariation, haverne kan få fornyet styrke ved en indplantning af nye blomster, og i centrum af kirkegården kan de nuværende skovbryn forældles, så dette område kommer til at udgøre en særlig zone på kirkegården.

Hermed understøttes den strategiske retning om at genoprette en struktur på kirkegården og skabe den rumfølelse, som er så vigtig for det æstetiske helhedsindtryk og kirkegårdens begravelsesfunktion. Dette vil lade de enkelte afdelingers særegne præg træde frem.

SKOVEN

LUNDEN

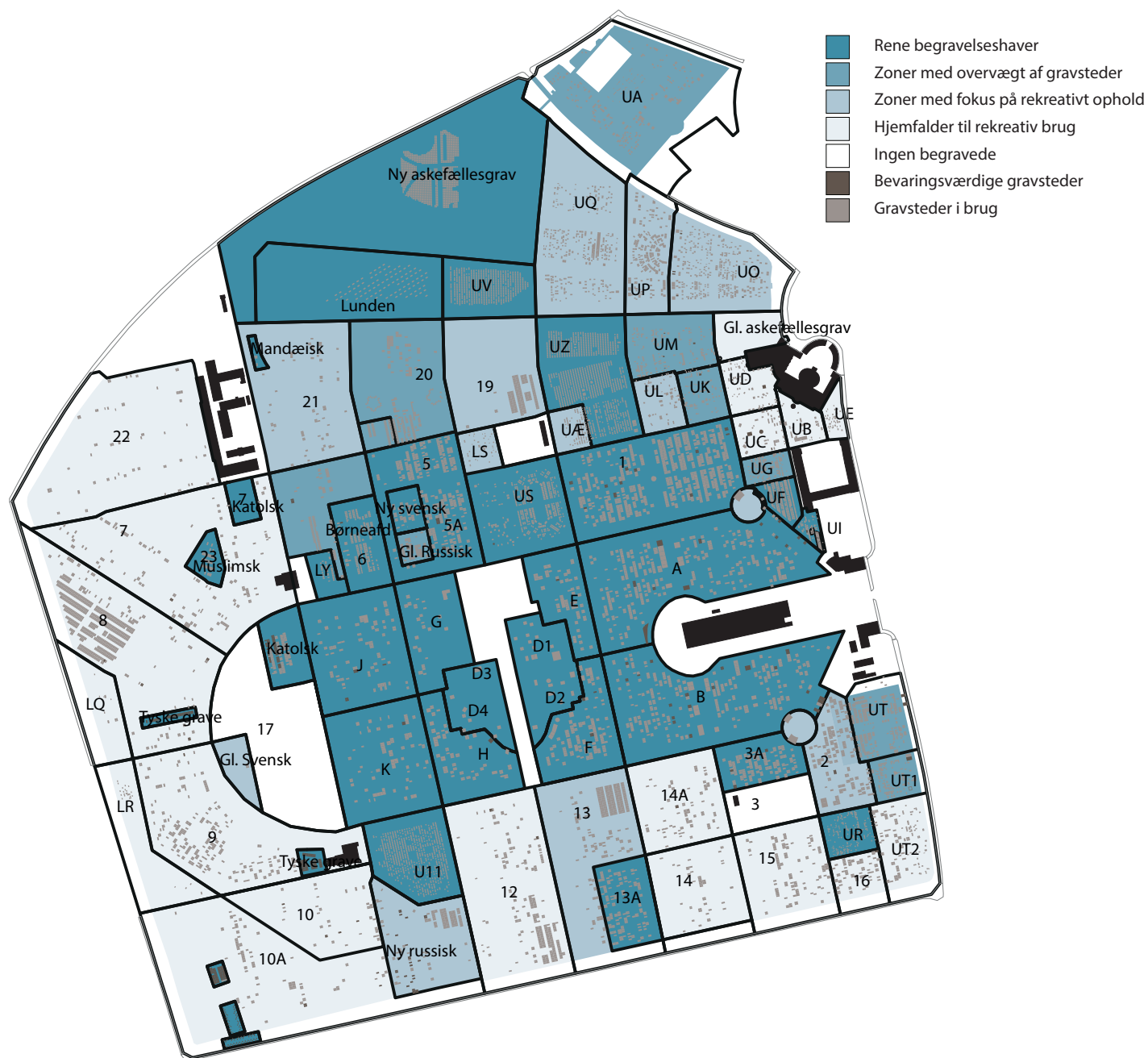

ENGEN

HAVEN

INDSATSOMRÅDE - GRAVSTEDER OG ZONERING

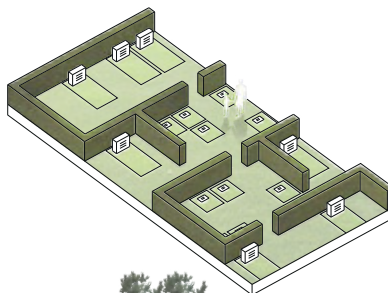

Balancen mellem men kirkegård, hvor der både er plads til livet og rum til sorg, kræver, at man som besøgende naturligt bliver ledt til det område, hvorman har ærinde. Det er væsentligt foret besøge på kirkegården, at det kan foregå i respekt for kirkegårdens primære funktion som gravsted.

En zonerings af gravområder er en central og vigtig del af udviklingsplanen. Den sikrer, at pårørende kan have deres eget rum, mens kirkegården samtidig kan byde flere mennesker, som ikke kommer for at besøge et gravsted, velkomne.

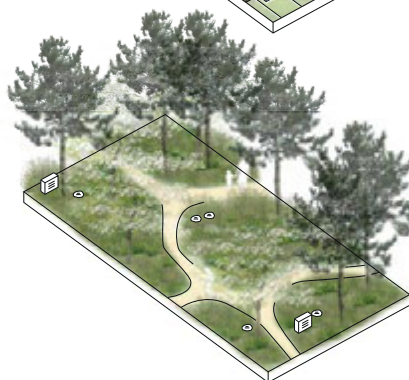
RENE BEGRAVELSESHAVER

I disse områder vil det være nødvendigt at blande kiste- og urnegrave, ellers vil områderne miste deres tætte og samlende karakter med for mange huller i hækformationerne. Her arbejdes med nye gravstedsformer og nye tilbud. En bænk kan hjælpe ældre besøgende til at finde ro og tage et kort ophold, men temaet er gravplads og respekt for sorgen.

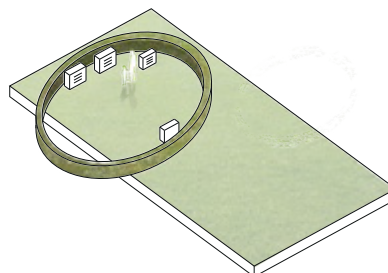
ZONER MED OVERVÆGT AF GRAVSTEDER

Gravfunktionen er i fokus; det er tydeligt hvornår man bevæger sig ind i et gravrum. Stierne imellem gravstederne kan bruges til gåture og det stille ophold, og man er 'beskyttet' som gravstedsbesøgende. Her er plads til nicher, hvor man kan slå sig ned uden at forstyrre besøgende til gravstederne.

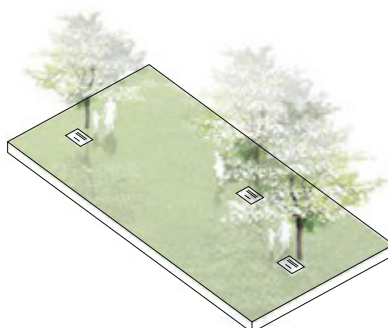
ZONER MED FOKUS PÅ REKREATIVT OPHOLD

Her samles grave i mindre områder. Det er pladsen udenom hækomkransningen, som er i fokus - vi beskytter gravene som stadig er i funktion men giver mulighed for anden rekreativ brug, da disse steder er tydeligt definerede.

HJEMFALDER TIL REKREATIV BRUG

Områder, hvor gravfunktionen ophører allerede i dag. De grave, som stadig er placeret her, vil kunne markeres med eksempelvis et træ, og når graven hjemfalder, bliver træet stående. Derved har gravstedet sin egen karakter og er tydeligt, indtil stenen forsvinder.

INDSATSOMRÅDE - ANKOMST

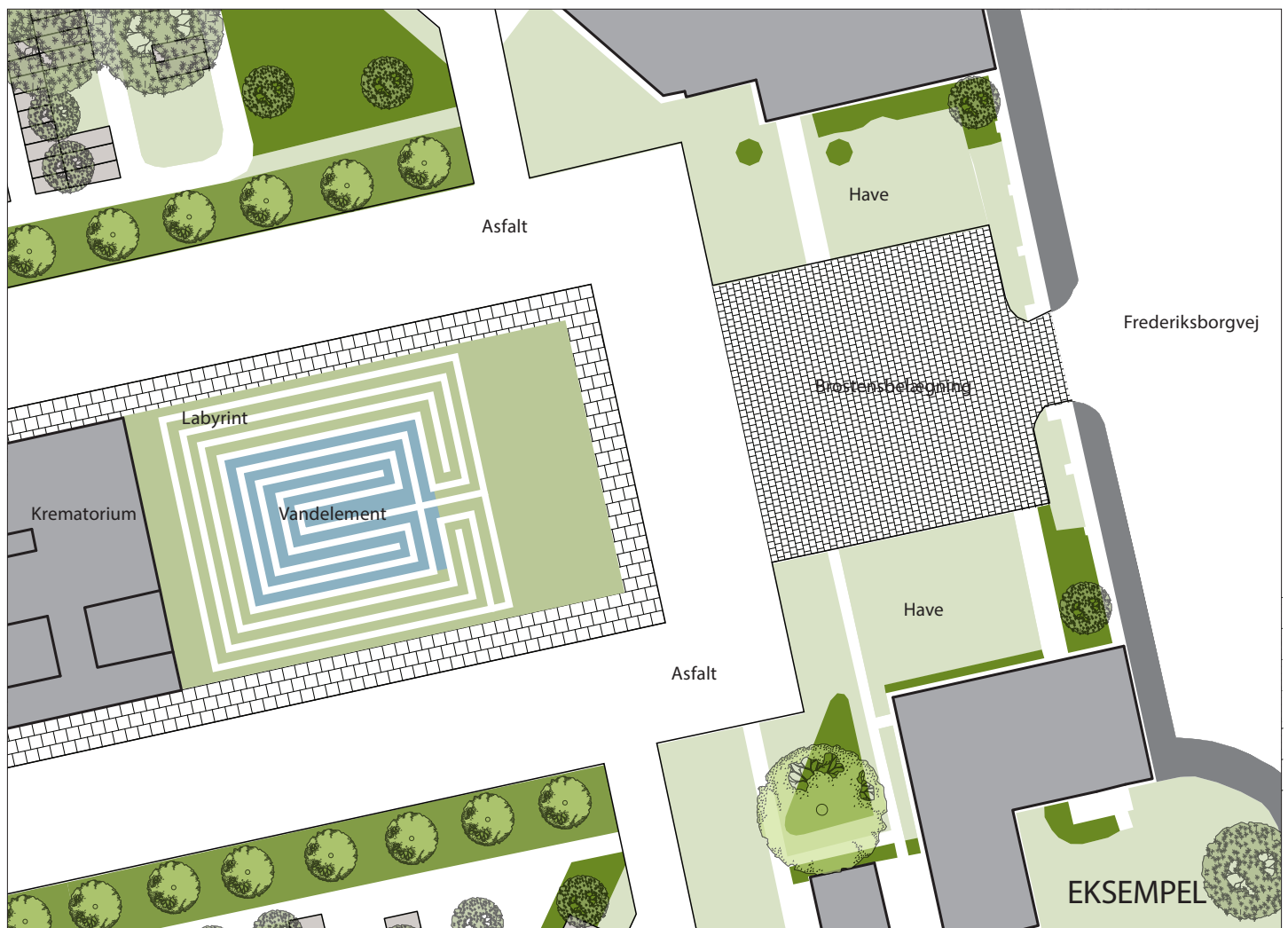
Bispebjerg Kirkegård mangler en imødekommende ankomstplads i dag. Kombinationen af hastighedsdæmpende foranstaltninger, smukke opholdsrum, eventuelt et fint geometrisk labyrinth/vandprojekt og gode siddepladser vil kunne byde københavnernes velkomne på en langt smukkere og mere værdig måde. Bygningerne tilføres større forarealer, hvor man kan bygge videre på de små, detaljerede haveanlæg, som allerede er til stede, samtidigt med, at der gives plads til ophold og en bed-

re introduktion til kirkegårdens indhold og attraktioner. Belægningen mellem kontorbygningerne bør opgraderes således, at bevægelsen fra byrum til kirkegård bliver markant og opleves som et tydeligt mentalt, såvel som fysisk, temposkift. Dette vil sætte en ny tone for at man oplever overgangen fra vejen til kirkegårdens rum som noget særligt; man er ankommet til et værdigt sted i byen. Det skal respekteres.

Eksempel på en mere indbydende ankomst til kirkegård og krematorie

EksempelpåennyankomstfladeogpladsdannelsevedåbningentilFrederiksborgvej1:1000.

INDSATSOMRÅDE - ÅBNING TIL BYEN

Åbning af Bispebjerg Kirkegård og etablering af nye byrum sker i regi af Københavns Kommunes strategiplan for det udsatte by- og boligområde omkring kirkegården.

Strategiplanen "Bispebjerg . Byens Grønne bakke" peger på at åbningen af kirkegården er et virkningsfuldt initiativ. "Målet er at åbne Bispebjerg Kirkegård op for omverdenen og dermed styrke byens fællesskaber under hensyntagen til kirkegårdens primære rolle som begravelsesplads. Ønsket er at skabe bedre forbindelser igennem kirkegården og invitere københavnere indenfor og lade dem opleve de kvaliteter, som findes her."

Strategiplanen er indgået i et samarbejde mellem Københavns Kommune og de tilstødende almene boligorganisationer om at løfte hele området markant på tværs af almene og kommunale

matrikler. Åbning af kirkegården forventes derfor understøttet af initiativer på almene matrikler i umiddelbar nærhed til kirkegårdsmuren.

På pladserne omkring muråbningerne bør lyset spille en væsentlig rolle og skabe både tryghed og tilbyde et ekstra oplevelsesmæssigt lag, så stemningen langs muren brydes, og de nyetablerede nicher opleves som attraktive lommer i alle døgnets timer. Pladserne må gerne etableres med individuelle karaktertræk, som skaber lokal forankring og knytter sig til stedets arkitektur og pladsens tema.

Det rigtige belyningsprojekt kan give ny identitet til hele bydelen og medvirke til at gøre 'den gode omvej' på Bispebjerg Kirkegård vedkommende og nærliggende.

En åbning mod bydelen kunne skabe mere liv på kirkegården.

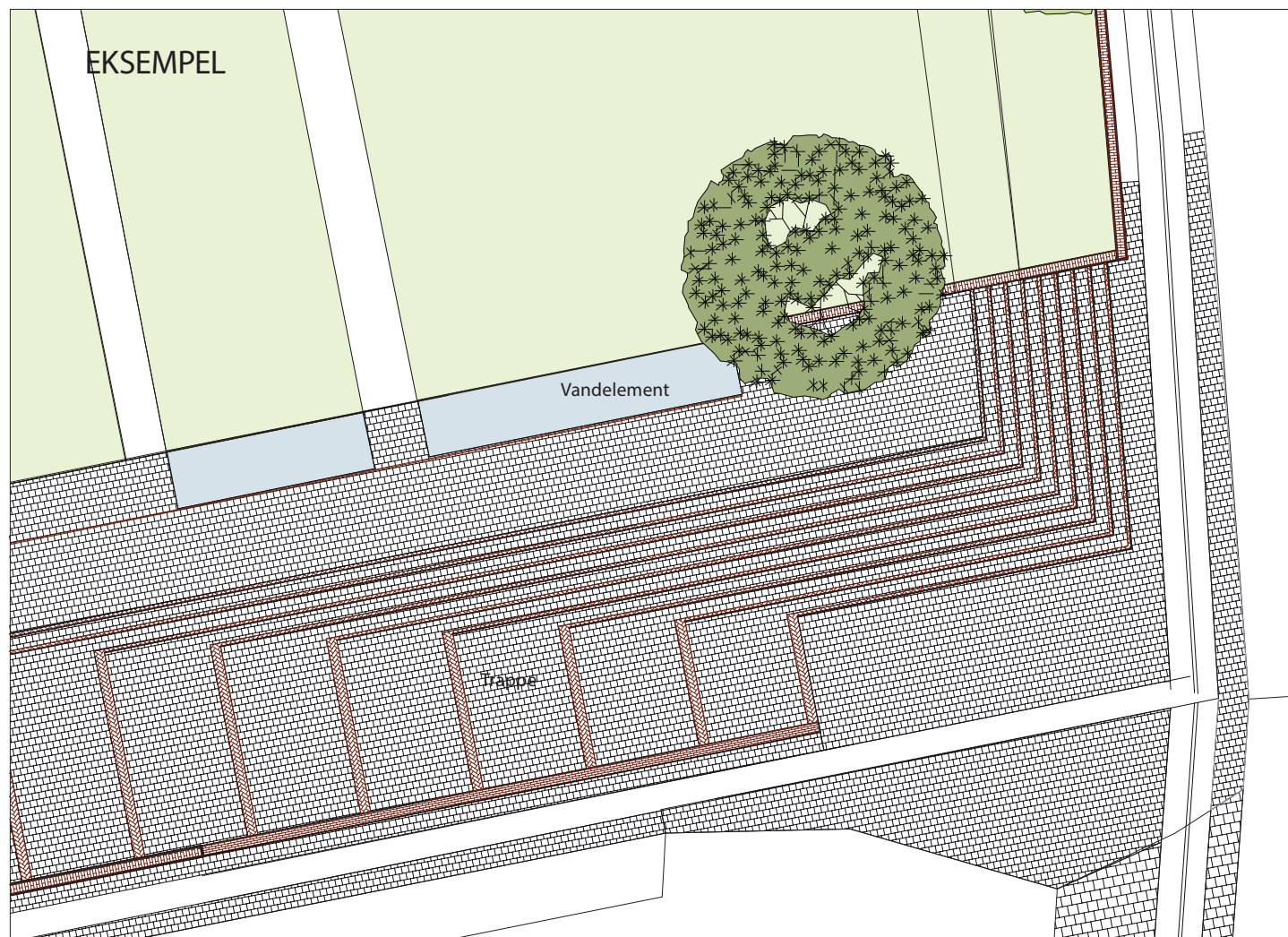
Eksempel med åbning på hjørnet af Frederiksborgvej og Skoleholdervej med trampe og vand-element

Åbningerne i muren bliver en opblødning af det langstrakte og noget afvisende murforløb. Disse 'pausesteder' vil, med deres centrale placering ud for grønningerne, også trække blikket fra gadedøren og længere ud i miljøet. I det viste eksempel tænkes murens udtryk gentaget i en lav plint, og heget åbner for indkig, men sikrer samtidig den lovpligtige mulighed for aflukning af kirkegården.

Åbningerne - og pladsdannelser omkring disse - bør have en karakter, der fordrer et positivt møde og virker trygge for alle. De tænkes trukket tilbage i forhold til fortovsforløbet, og aflukningsmuligheden af kirkegården ligger på kirkegårdssiden, så pladserne kan benyttes efter lukketid og kirkegården kan aflåses.

Planskitse 1:200

INDSATSOMRÅDE - LYSNING

Centralt på kirkegården ligger en lysning, som kan komme i spil som kirkegårdens grønne midtpunkt. Her er plads til uformel leg og roligt ophold. Måske kunne Dansekapellet flytte deres rolige aktiviteter herhen og skabe lidt liv på stedet i respekt for kirkegårdens brugere?

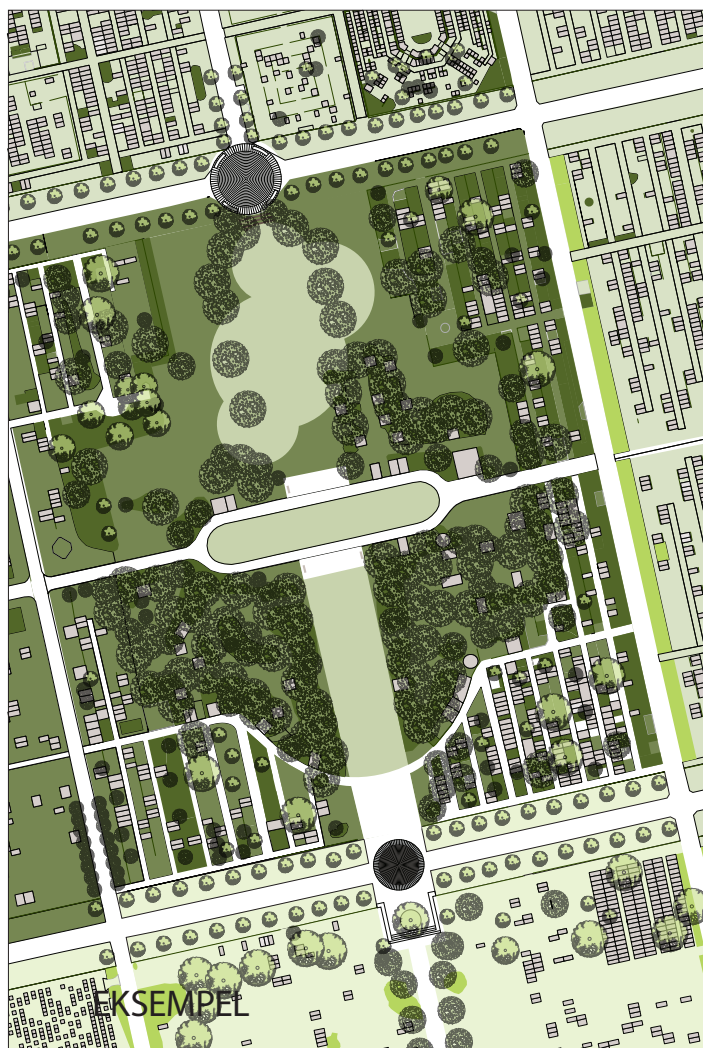
Engkarse, blomstrer i april-maj med smukke lysviolette blomster og er selvsående. Under blomstringen er det en attraktion i sig selv – ligesom kirsebæralléen.

Aksen fra indgangen ved Gravervænget kan ledes direkte op til lysningen og med et nyt trappeelement, kan der skabes en helt ny og stærk akse på kirkegården. Hermed åbnes for en mere tydelig tværgående bevægelse, som igen styrker orientering, tryghed og rekreativ anvendelse. En ny pladsdannelse i overgangen mellem den nord-sydgående og øst-vestgående akse vil skabe et rigtig godt orienteringspunkt og et smukt opholdsrum.

Forslag til en mere åben og indbydende lysning

Planskitse af lysningen 1:2000

Planskitse af ny akse og åbning 1:500

INDSATSOMRÅDE - FORBINDELSESSTEDER

Rundt om på kirkegården ligger forbindelsescirkler - eller vejkryds - som i dag er nedslidte og uden kvalitet. Ved at opgradere disse pladser skabes en bedre fornemmelse af et 'sted' og en generel forbedring af oplevelsen af kirkegården som et værdigt rum. Desuden vil det kunne have en hastighedsreducerende effekt samt indbyde til ophold og hvile. Smuk belysning giver orientering - også om vinteren og om aftenen.

Forslag til forbindelsessteder og orienteringspunkter på det store område

Planskitse af orienteringspunkt 1:200

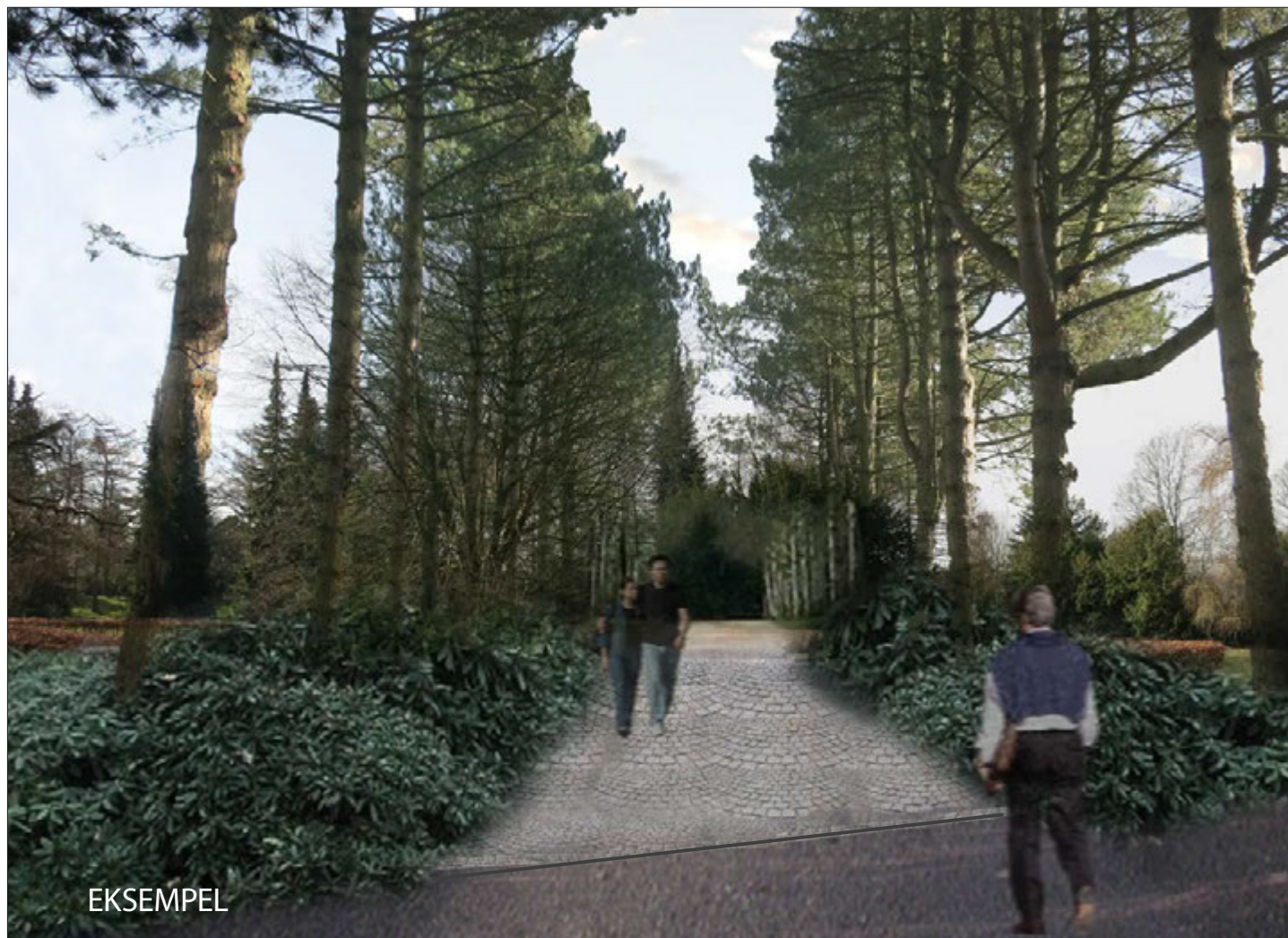
INDSATSOMRÅDE - LOGISTIK OG AKSER: ET TYDELIGT HIERARKI

Alléerne trænger til opstramning flere steder og er nogle steder så snævre, at de kan virke utrygge for brugerne. En gennemgribende renoveringsstrategi bør sikre, at disse alléer atter fremstår som det tydelige skelet på kirkegården.

Kombineret med opgradering af belægninger og belysninger skabes større tryghed. Med det rette hierarki i belægninger, signaleres også, hvor kørsel kan foregå:

Køreveje forbliver i asfalt, alléer kan lægges i brosten eller chaussésten og mindre stier i slotsgrus eller tilsvarende. Hermed styrkes kvaliteten betragteligt, orienteringsmulighederne forbedres, og hastigheden dæmpes.

Forslag til større differentiering i belægning og opgradering af akser

Organisering af drift på kirkegården:

Tiltiderkører der idag tung trafik på ankomstpladsen. Denne trafik foreslås flyttet til indgangen ved Materielgården. Her kan de store maskiner læses af og på. Området omkring materielgården kan udvides, hvis det ses som nødvendigt i forhold til driften. Kirkegårdsrummet er et højt rum. Her er fred og ro samt plads til fordybelse. Det er derfor vigtigt at friholde kirkegårdens så meget som muligt for tung trafik, der virker forstyrrende. Det tydeliggøres, hvor bilerne må færdes, og der arbejdes med hastighedssænkende belægninger i orienteringspunkterne.

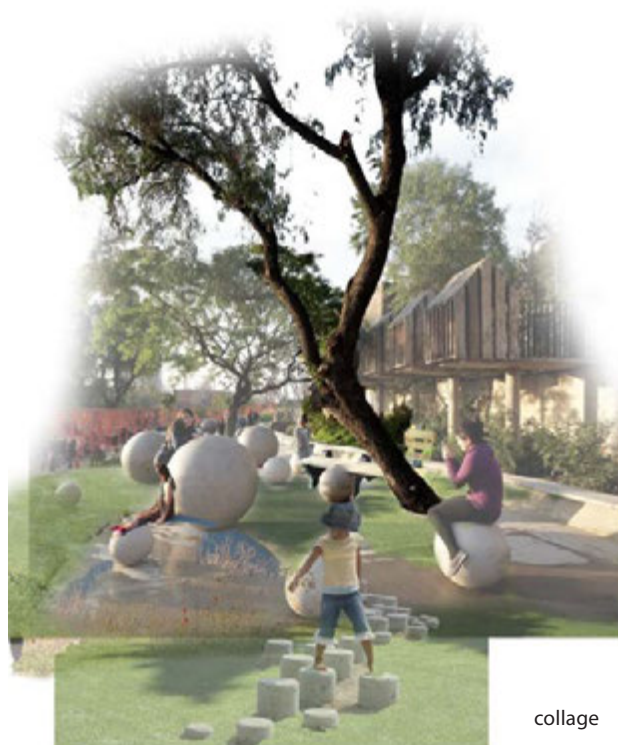
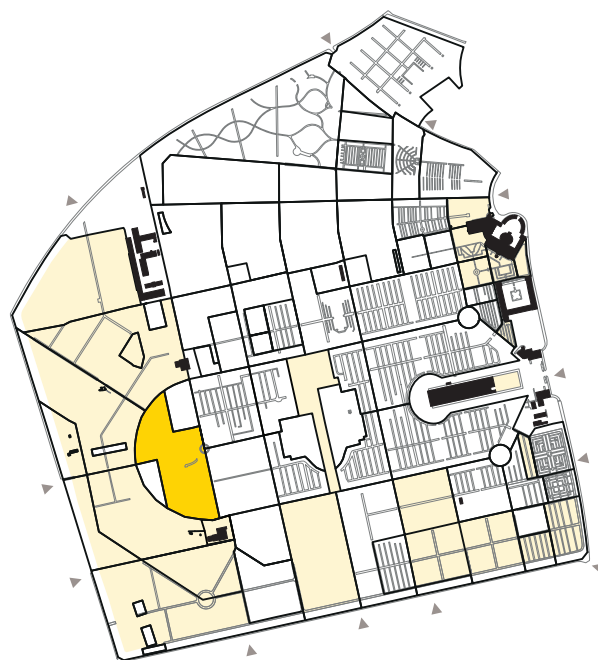
INDSATSOMRÅDE – REKREATIVE ZONER

De nuværende rekreative zoner ligger i dag udefineret rundt om på kirkegården. De opstår tilfældigt ved borgernes egen brug, men det er ikke tilfredsstillende for hverken gravsteds-kunder eller brugere. Ved at udpege særlige områder, hvor der ikke begraves, og hvor man med smukt inventar kan understøtte opholdsfunktioner, kan der på kirkegården komme bedre balance mellem spændingsfelterne.

Inventaret skal bestå af rekreative elementer som skal etableres som elementer, der fastholder den respektfulde stemning på kirkegården. Elementer af elementær geometrisk eller enkel kunstnerisk udformning i gode tidløse materialer kan give besøgende anledning til at stoppe op og børnefamilier vil få mulighed for at etablere et 'pauserum' på Bispebjerg Kirkegård. I første omgang vil det være mest naturligt at skabe et rekreativt område i afdeling 17, som fremhævet på kortet til højre, da der her ikke er nogle gravsteder i brug.

Brugt på den rette måde, kan smukt og enkelt inventar- og skulpturelementer være med til, at gøre det nemmere for den besøgende at orientere sig imellem egentlige gravhaver og grønne områder.

Hvis man på længere sigt kan flytte begravelsesceremonierne til Nordre kapel og indrette et kulturrum, udstillingssted eller en café i Søndre kapel, vil bydelen kunne finde et nyt afdæmpet mødested indenfor murene, samtidig med, at begravelseshandlingerne ligger mere afskærmet længere inde på kirkegården.

collage

